

CONFERENCE 2022

**TOGETHER TOWARDS
A DEMOCRATIC
FOOD SYSTEM**

**10-11
JUNE**

**JAAP TIELBEKE
DEE WOODS**

**EDIE MUKIIBI
BÉATRICE GOREZ**

Dagprogramma Voedsel Anders Conferentie Programme Voedsel Anders Conference

Vrijdag 10 Juni Friday June 10th

De hele conferentie vindt plaats in en om het Orion gebouw, campus van Wageningen Universiteit, Bronland 1 in Wageningen.
The whole conference will take place in and around the Orion building, Wageningen University campus, Bronland 1 in Wageningen.

Ochtendprogramma (optioneel en met aparte aanmelding) Morning programme (optional and with separate registration)

10.00 uur Excursies *Excursions*

Kies een route met excursies naar bijzondere producenten en voedselinitiatieven in en om Wageningen.
Choose among 3 routes with excursions to local farmers and unique food initiatives in and around Wageningen.

Na aanmelding krijg je per mail de startlocatie doorgestuurd
After registration you will receive the start location by mail

12.30 uur Registratie voor conferentie (kom op tijd!) *Conference registration (arrive on time!)*

Registratie vindt plaats in het Orion aan de entreekant bij de fietsenstallingen. Het is helaas niet mogelijk om bij Orion te eten & drinken om deze tijd vanwege studentendrukke, dus gaag zelf je lunch verzorgen
Registration takes place at the Orion at the entrance side near the bicycle racks. Unfortunately it is not possible to eat & drink at Orion at this time due to student traffic, so please provide your own lunch

13.00 – 14.30 uur Workshopronde 1 *Workshop round 1*

Kijk in het programma in welke zaal jouw workshop is
Check the programme to see in which room your workshop will take place

14.45 – 16.15 uur Workshopronde 2 *Workshop round 2*

Kijk in het programma in welke zaal jouw workshop is
Check the programme to see in which room your workshop will take place

16.30 uur Diner door Food of Cultures & Markt *Dinner by Food of Cultures & Market*

Ontmoet elkaar bij de duurzame maaltijd op het festivalterrein en ontdek lokale voedselmakers en initiatieven uit de beweging op de Boerenmarkt.
Meet at dinner on the festival site and discover local food makers and initiatives from the movement at the Farmers' Market.

Festivalterrein tussen Orion en Atlasgebouw (uitgang nemen aan de kant van de fietsenstallingen)
Festival site between Orion and Atlas building (take exit at the side of the bicycle sheds)

18.00 uur Start avondprogramma: Collectieve kracht in een solidair voedselsysteem *Start of evening programme: Collective power in a solidarity-based food system*

Zaal C1040 *Room C1040*

Welkom en openingsceremonie door dagvoorzitters Hanny van Geel (La Via Campesina) en Liane Lankreijer (Voedsel Anders NL) en Arthur Mol (Rector Magnificus, Wageningen University and Research)

Welcome and opening ceremony by chairs Hanny van Geel (La Via Campesina) and Liane Lankreijer (Voedsel Anders NL) and Arthur Mol (Rector Magnificus, Wageningen University and Research)

Diverse Sprekers: *Various Speakers:*

Jaap Tielbeke (De Groene Amsterdammer) "Een beter milieu begint niet bij jezelf".
"A better environment does not start with yourself".

Tielbeke gaat in gesprek met: Roos Saat (XR Landbouw), Alies Fernhout (Voedselpark Amsterdam), Anna Wissmann (FoodE Project, ILS Research, Germany) en John Arink (Caring Farmers).
Tielbeke goes in conversations with: Roos Saat (XR Agriculture), Alies Fernhout (Voedselpark Amsterdam), Anna Wissmann (FoodE Project, ILS Research, Germany) and John Arink (Caring Farmers).

Presentations by **Béatrice Gorez** (Coalition for Fair Fisheries Agreements) and **Edie Mukibi** (Slow Food International)

Followed by a discussion: how can we rally behind the demands of African communities and how can we raise the African voice in Europe? How can Dutch citizens be in solidarity with African farming and fishing communities?

21.00 uur Borrel napraten en muziek van LynnCollective

Drinks afterglow and music by LynnCollective
The Spot in Orion (begane grond bij de bar)
The Spot in Orion (ground floor at the bar)

Dagprogramma Voedsel Anders Conferentie

Programme Voedsel Anders Conference

Zaterdag 11 juni Saturday June 11th

De hele conferentie vindt plaats in en om het Orion gebouw, campus van Wageningen Universiteit, Bronland 1 in Wageningen.
The whole conference will take place in and around the Orion building, Wageningen University campus, Bronland 1 in Wageningen.

09.00 uur Registratie en koffie & thee Registration, Coffee/tea

Begane grond in Orion
Ground floor in Orion

09.30 uur Welkom en openingsceremonie met muziek door dagvoorzitters:
Veerle Slegers en Liane Lankreijer (beiden Voedsel Anders NL)
*Welcome and opening ceremony with music by the day presidents:
Veerle Slegers and Liane Lankreijer (both Voedsel Anders NL)*

Zaal C1040 Room C1040

Opening: A conversation with award winning food system leader
Dee Woods (Land Workers' Alliance, La Via Campesina)

10.45 uur Einde opening End opening

11.00 - Workshopronde 3 Workshop round 3

12.30 uur Kijk in het programma in welke zaal jouw workshop is
Check the programme to see in which room your workshop will take place

12.30 uur Lunch door Vreemde Streken Lunch by Vreemde Streken

Festivalterrein tussen Orion en Atlasgebouw (uitgang nemen aan de kant van de fietsenstallingen)
Festival site between Orion and Atlas building (take exit at the side of the bicycle sheds)

Vanaf 13.00 uur Koffie & thee Coffee & Tea

The Spot in Orion (begane grond bij de bar)
The Spot in Orion (ground floor at the bar)

14.00 - Workshopronde 4 Workshop round 4

15.30 uur Kijk in het programma in welke zaal jouw workshop is
Check the programme to see in which room your workshop will take place

15.30 uur Koffie & thee met taart van Vreemde Streken Coffee & Tea with cake from Vreemde Streken

The Spot in Orion (begane grond bij de bar)
The Spot in Orion (ground floor at the bar)

16.00 - Workshopronde 5 Workshop round 5

17.00 uur Kijk in het programma in welke zaal jouw workshop is
Check the programme to see in which room your workshop will take place

17.15 uur Afsluitende sessie: samen op weg naar een democratisch voedselsysteem
Closing session: Together towards a democratic food system

We sluiten af met een gezamenlijke uitvoeringsagenda van de diverse partners in de voedselbeweging
We conclude with a joint implementation agenda of the various partners in the food movement

Zaal C1040 Room C1040

18.30 uur Diner door Food of Cultures Dinner by Food of Cultures

Festivalterrein tussen Orion en Atlasgebouw (uitgang nemen aan de kant van de fietsenstallingen)
Festival site between Orion and Atlas building (take exit at the side of the bicycle sheds)

19.30 uur Dansen & muziek van Saffron Soul
Dancing & Music with music by Saffron Soul

The Spot in Orion (begane grond bij de bar)
The Spot in Orion (ground floor at the bar)

Overzicht Plenaire Sprekers

Overview of plenary speakers

Jaap Tielbeke (De Groene Amsterdammer)

De mythe van de groene consument houdt het huidige klimaatdebat in de greep. Echte verandering begint niet bij persoonlijke gedragsverandering of technologische innovaties, maar bij de politiek. Niet langer moeten klimaatverandering als individu bevechten, maar ons verbinden aan de collectieve kracht van verandering. Aldus journalist Jaap Tielbeke, schrijver van het boek 'Een beter milieu begint niet bij jezelf' (2020). Hij pleit de burger niet vrij van actie, maar kantelt het debat van 'consumer-shaming' naar de vragen: wie is er verantwoordelijk en hoe roepen we hen op tot verantwoording?

Op vrijdagavond verkennen we hoe we het pleidooi van Jaap Tielbeke (h)erkennen in de Nederlandse voedselbeweging. Met de vraag: wat is de kracht van het collectief in de voedselbeweging gaan we in gesprek over XR Landbouw, Caring Farmers, Voedsel Park Amsterdam en Voedselraden Duitsland. Collectieven die bewijzen dat een radicale transformatie van het voedselstelsel structurele, -anders dan individuele, verantwoording vraagt.

The myth of the green consumer occupies the current climate debate. Real change does not start with personal behavior change or technological innovations, but with politics. We must no longer fight climate change as individuals, but commit to the collective power of change. Says journalist Jaap Tielbeke, author of the book 'A better environment does not start with yourself' (2020). He does not excuse the citizen from action, but tilts the debate from 'consumer-shaming' to the questions: who is responsible and how do we call them to account?

On Friday evening we explore how we (re)recognize Jaap Tielbeke's plea in the Dutch food movement. With the question: what is the power of the collective in the food movement we will discuss XR Agriculture, Caring Farmers, Voedsel Park Amsterdam and Voedselraden (Food Councils) Germany. Collectives that prove that a radical transformation of the food system requires structural, -as opposed to individual, accountability.

Overzicht Plenaire Sprekers

Overview of plenary speakers

Béatrice Gorez **(Coalition for Fair Fisheries Agreements)**

Béatrice Gorez is sinds 1994 woordvoerder en coördinator van de activiteiten van de Coalition for Fair Fisheries Agreements (CFFA). Dit omvatte uitgebreide samenwerkingsverbanden met Afrikaanse organisaties voor ambachtelijke visserij en het bepleiten van EU-instellingen over EU-Afrikaans visserijbeleid dat van invloed is op Afrikaanse kustgemeenschappen die afhankelijk zijn van visserij.

Voordat zij woordvoerder en coördinator van de CFFA werd, werkte Béatrice Gorez voor het International Collective in Support of Fishworkers (ICSF) in het secretariaat daarvan in Brussel. Ze werkte ook, of deed vrijwilligerswerk, voor verschillende initiatieven, zoals de Max Havelaar Stichting voor Eerlijke Handel, of de Belgische Groene Partij Ecolo.

Béatrice Gorez has been spokesperson and coordinator of the Coalition for Fair Fisheries Agreements (CFFA) activities since 1994. This included extensive collaborations with African artisanal fishing organisations and advocacy towards EU institutions on EU-African fisheries policies that affects African fishery dependent coastal communities.

Prior to becoming CFFA spokesperson and coordinator, Béatrice Gorez was employed by the International Collective in Support of Fishworkers (ICSF) in its Brussels secretariat. She has also been employed, or volunteered, in various initiatives, such as the Fair Trade Max Havelaar Foundation, or the Belgian Green Party Ecolo.

Overzicht Plenaire Sprekers

Overview of plenary speakers

Edie Mukiibi (Slow Food International)

Edie Mukiibi woont in Uganda, waar hij werkt als vicepresident van Slow Food International en uitvoerend directeur van Slow Food Uganda. Edie is op de eerste plaats een gepassioneerd agronoom en voedselactivist. Nadat hij 'Agricultural Land Use and Management' heeft gestudeerd aan Makerere University, heeft hij gewerkt aan het promoten van ecologisch en biologisch boeren in Uganda en daarbuiten. Sinds hij vicepresident van Slow Food geworden is in 2014, richt hij zich op Slow Food thema's als gastronomisch erfgoed, lokale voedselculturen, voedselsoevereiniteit en duurzaamheid, zowel in Uganda als wereldwijd. Hij wordt genoemd als 'empowering educator' in de 50 NEXT list van 'mensen die de toekomst van de gastronomie vormen'.

Edie is het liefst te vinden in het veld, een-op-een met kleinschalige boeren. Niet om ze te vertellen hoe het moet, maar juist om samen de kracht van hun manier van boeren te achterhalen.

Edie Mukiibi lives in Uganda, from where he works as Vice President of Slow Food International and Executive Director of Slow Food Uganda. Edie is first and foremost a passionate agronomist, food activist, and educator. After having studied Agricultural Land Use and Management at Makerere University, he has focused on promoting ecological and organic farming in Uganda and abroad. Since he became Vice President of Slow Food International in 2014, he has fully dedicated himself to some of Slow Food's essential topics such as gastronomic heritage, local food cultures, food sovereignty and sustainability, both in Uganda as well as across the globe. He has also been named as 'empowering educator' on the 50 NEXT list of 'people shaping the future of gastronomy'.

Edie prefers to spend most of his time in the field, face-to-face with small-scale farmers. Not to tell them how to farm, but rather to work together to unravel what strengths their way of farming already has.

Overzicht Plenaire Sprekers

Overview of plenary speakers

Dee Woods (Food Ethics Council & Granville Community Kitchen)

Dee Woods is een prijswinnende leider op het gebied van voedsel uit het Verenigd Koninkrijk. Ze is gepassioneerd kennismakelaar en bestuiver en ze maakt zich sterk voor goed voedsel voor iedereen in een rechtvaardig voedselsysteem. Dee is lid van de Land Workers' Alliance/La Via Campesina en de Food Ethics Council. Zij schreef mee aan de People's Food Policy voor het VK. Dee heeft bovendien mede de gemeenschapskeuken van Granville opgericht: een ethische, duurzame en cultureel diverse voedselhub.

In 2016 ontving ze de 'Cook of the Year'-prijs van de BBC Food and Farming Awards. Bij Voedsel Anders zal Dee praten over de verbanden tussen voedsel en mensenrechten, gemeenschap, beleid, kolonialisme, onderzoek, agroecologie en klimaatrechtvaardigheid.

Dee Woods is an award winning food system leader from the UK. A passionate knowledge broker, pollinator and weaver who advocates for good food for all and a just food system. Dee is a member of the Land Workers' Alliance/ La Via Campesina and the Food Ethics Council. She co-edited the People's Food Policy for the UK. Dee co-founded the Granville community kitchen, an ethical, sustainable, culturally diverse community food hub. In 2016 she was awarded the BBC Food and Farming Awards 'Cook of the Year' prize. At Voedsel Anders, Dee will talk about the connections between food and human rights, community, policy, colonialism, research, agroecology, and climate justice.

Vrijdag 10 juni

English Workshops

Bodem, Biodiversiteit en Klimaat
Biodiversity, Soil and Climate

Toegang tot land en water
Access to Land and Water

Samen op weg
On Our Way Together

Rechtvaardig Handels- en
landbouwbeleid en Eerlijke Prijzen
Fair Trade and Agricultural Policy,
and Fair Prices

Anders Eten
Eating differently

Regionale Voedselsystemen
Regional Food Systems

Ronde 1

13.00-14.30

Ronde 2

14.45-16.15

Zaal
C2005

Stedelijk voedselbeleid: kansen,
inzichten en obstakels

RV-4

De inzet van financiële prikkels (inclusief
hervorming van het handelsbeleid) om de
transitie in het voedselsysteem te versnellen

RHEP-2

Zaal
C2006

Alternatieven voor het Europese landbouw-
en handelsbeleid, met het oog op mondiale
voedselzekerheid, milieu en bestaanszekerheid
boeren

RHEP-1

Stikstof, wat is nu eigenlijk het
probleem?

BBK-7

Zaal
C1040

Kolonisatie van de genen, opheffen van regels
voor CRISPR en nieuwe gentechnieken is een
nieuwe aanslag op voedsel en biodiversiteit

BBK-1

Zaal
B1032

Samen voor grond

TLW-1

Nederlanders aan de
plantaardige eiwitten

BBK-10

Zaal
B3015

Healthy Cows for Healthy
Milk without chemicals!

BBK-2

Agroecology Promotion & Feminist
Perspectives for just agriculture &
food systems transitions

BBK-8

Zaal
C3033

Lessen uit Provinciaal
Voedselbeleid

RV-5

Nyeleni Dialoog: Land
voor Agroecologie

TLW-4

Zaal
B3034

De commons, een handleiding
voor jouw toekomst

TLW-2

The necessity of direct action against the
agro-industry: building an activist food
movement.

BBK-6

Zaal
B3043

Wilde bijen ondersteunen met hun eigen
(eetbare en medicinale) planten

BBK-4

De (huidige) samenstelling van de bodem en
de consequenties voor ons voedsel

BBK-5

Zaal
B4007

Hoe maken we het regionale
voedselsysteem inclusiever?

RV-2

Regionaal verbinden met
voedsel – hoe doe jij dat?

RV-7

Zaal
B4014

Sociale permacultuur: naar
meer levende plekken!

RV-3

Let's give a shit

BBK-9

Zaal
B4015

Wat is de waarde van een vissenleven?
De verduurzaming van de visserijketen
en dierenwelzijn

AE-1

Nieuwe natuur of biodiverse graanteelt? Het
verhaal van GroenGeluk

TLW-3

Zaal
B4016

How youth participation can make
the food system more democratic

BBK-3

De potentie van lokaal geld
voor de voedseltransitie

RV-6

Zaal
B4032

Voedselraden: samen werken
aan voedselbeleid

RV-1

Gemeenschap rond
de boerderij

RV-8

Zaterdag 11 juni

English Workshops

Bodem, Biodiversiteit en Klimaat
Biodiversity, Soil and Climate

Rechtvaardig Handels- en
landbouwbeleid en Eerlijke Prijzen
Fair Trade and Agricultural Policy,
and Fair Prices

Toegang tot land en water
Access to Land and Water

Anders Eten
Eating differently

Samen op weg
On Our Way Together

Regionale Voedselsystemen
Regional Food Systems

Ronde 3 11.00-12.30

Ronde 4 14.00-15.30

Ronde 5 16.00-17.00

Zaal
C2005

Translating visions for sustainable food
production into legal action

RHEP-5

Zaal
B1032

Decoloniality, intersectionality*
and the food system

SOW-1

How to achieve systems change through
climate justice, food sovereignty and just
trade?

RHEP-4

Gesamenlijke versnellingsagenda: transitie
naar een regionaal voedselsysteem

RV-17

Zaal
B3015

Lekker lupine: een voorbeeld
voor een planeetaardig dieet?

AE-3

How to become a
commoner?

TLW-7

Zaal
B3031

Voedselbossen voor boeren,
tuinders en (samen)tuiniers

BBK-11

Hoe organiseer jij je gebied?

RV-15

Collective discussion about the topic Access to
land and water

SOW-5

Zaal
B3032

Reflecting on the connections between
capitalism, agrochemicals and (bio)diversity

BBK-12

Boeren willen aan de slag met
agroforestry!

BBK-15

Collectief gesprek thema
Anders Eten

SOW-3

Zaal
C3033

10.000 Gardens in Africa

RV-9

Financieringsmogelijkheden
voor landbouwbedrijven

TLW-6

Concluserende en doorpak-workshop:
kantelpunt in de landbouw in 2022

SOW-2

Zaal
B3034

Time for a Paradigm Shift: Fisheries and
Europe's Fragile Food Security in the context of
Climate Change, the Blue Economy and 40
Years of Misguided Policies

TLW-5

Naar een golvrij tijdperk:
Red Bijen en Boeren - het vervolg

BBK-14

Nyeléni beweging en principes - een
interpretatie voor de Nederlandse context

TLW-9

Zaal
B3043

Tijd voor een nieuwe publieke
voorziening voor beter eten

AE-2

De eiwitrevolutie;
jong geleerd...

AE-4

Zaal
B4007

Samen uitgangspunten voor duurzaamheid
maken: Participatieve Garantie Systemen

RV-16

Zaal
B4014

Promoting Eco-education.
Are you a change gamer?

BBK-13

Voor de Oogst
van Overmorgen

RV-12

Zaal
B4015

Start je eigen voedselcoöperatie!

RV-11

Coöperatieve winkelontwikkeling

RV-13

Zaal
B4016

Eet je (gewenste) uitzicht!

RV-10

Addressing social justice in urban
food policies and initiatives:
The RE-ADJUST tool board game

RV-14

Zaal
B4032

Alternatieven voor
Braziliaanse soja

RHEP-3

Regulate, resist and rollback: how to advance
the struggles by small farmers and fishers for
access to and control over natural resources

TLW-8

Collectief gesprek thema
Bodem, Klimaat
en Biodiversiteit

SOW-4

Ronde 1
13.00-14.30

Vrijdag 10 juni

Anders Eten
Eating differently

Rechtvaardig Handels-
en
landbouwbeleid en
Eerlijke Prijzen
Fair Trade and
Agricultural Policy,
and Fair Prices

Bodem,
Biodiversiteit
en Klimaat
Biodiversity,
Soil and Climate

Regionale
Voedselsystemen
Regional Food
Systems

Samen op weg
On Our Way
Together

Toegang tot land
en water
Access to Land
and Water

English Workshops

Wat is de waarde van een vissenleven?

De verduurzaming van de visserijketen en dierenwelzijn

AE-1

Zaal B4015

De manier waarop we onze voedselvoorziening organiseren moet veranderen, omdat ons huidige voedselsysteem niet alleen ons milieu en onze gezondheid schaadt, maar ook het milieu, de gezondheid en het welzijn van onze dieren. Waaronder dus ook onze vissen. Maar hoe geven we vissen een stem?

Michelle Boonstra (Good Fish), Cynthia Verwer-van Amerongen en Shirley Voorspuij (Dierenbescherming), Paul Denekamp (Vissenbescherming)

Kolonisatie van de genen, opheffen van regels voor CRISPR en nieuwe gentechnieken is een nieuwe aanslag op voedsel en biodiversiteit

BBK-1

Zaal C1040

Nederland en andere landen ijveren voor vrijstelling van CRISPR-Cas en andere gentechnieken van regulering. Dat betekent geen testen op veiligheid, geen labeling, geen controle en geen overzicht voor consumenten en boeren. De valse claims over precisie en zekerheid van de technieken en vrijheid van patenten strooien velen zand in de ogen. We ontmaskeren de mythes, voeren discussie en richten onze interactie op het tegengaan van de gentech lobby.

Stijn Overloop (VELT), Nina Holland (Corporate Europe Observatory)

Ronde 1
13.00-14.30

Vrijdag 10 juni

Healthy Cows for Healthy Milk without chemicals!

BBK-2

Zaal B3015

Since 2014 farmers, livestock scientists and veterinarians from Europe, India and Africa have joined forces under the umbrella of the Natural Livestock Farming Foundation (NLF), with the aim to support dairy farmers to reduce their use of antibiotics and other agro-chemicals. Non-chemical solutions such as the safe use of herbs are promoted for common cattle health issues through pilots, training and knowledge exchange. Now we have proof that it works! Governments, NGO's and farmers are now increasingly interested. In this workshop you will learn more about the NLF 5-layer concept, the achievements and the lessons learnt so far. With practical experiences from dairy farmers in the Netherlands, India and Ethiopia.

Katrien van 't Hooft (Natural Livestock Farming Foundation)

Wilde bijen ondersteunen met hun eigen (eetbare en medicinale) planten

BBK-4

Zaal B3043

Zoals jullie wel weten gaat het niet goed met de wilde bijen. Is dat erg? We hebben immers honingbijen en daar gaat best redelijk mee. Toch komt minstens 50% van alle bestuiving voor rekening van de wilde bijen soorten, ook de bestuiving van ons voedsel. We weten dat gemiddeld 55% van alle wilde bijensoorten op de rode lijst staat. Wist je dat maar liefst 80% van de soorten, die van de vlinderbloemenfamilie (Fabaceae) afhankelijk is, op de rode lijst staat? Wat is er nodig om de vlinderbloemenfamilie weer terug te krijgen in ons landschap? Zowel in de landbouw, als in tuinen en openbare ruimte. Voor de algehele biodiversiteit van ons land zijn wilde bijen soorten van groot belang. Deze workshop laat je zien hoe wilde bijen, planten en andere dieren gerelateerd zijn. Wat kan je doen (want je kán héél veel doen), om de wilde bijen zélf in eigen terrein te helpen? Wat is het verschil tussen eetbaarheid voor de mens en de afhankelijkheid van planten voor een bijensoort? Laat je meenemen in een wereld die voor velen nog onbekend is en zie hoe je al die bedreigde soorten een handje kunt helpen. Zomaar bij jezelf in je eigen (moes)tuin en omgeving.

Wankja Ferguson (Vlinder er bij)

Ronde 1
13.00-14.30

Vrijdag 10 juni

How youth participation can make the food system more democratic

BBK-3

This workshop is about young people's future visions for a more democratic and just food system and how we could gain political support for this.

Zaal B4016

Sarah van Buren and Sander Brouwers (Jonge Klimaatbeweging)

Alternatieven voor het Europese landbouw- en handelsbeleid, met het oog op mondiale voedselzekerheid, milieu en bestaanszekerheid boeren

RHEP-1

Zaal C2006

In deze workshop wordt besproken hoe een drastisch ander EU handelsbeleid en GLB antwoorden kan bieden aan de mondiale voedselcrisis, het steeds meer stoppen van gezinsbedrijven en problemen op gebied van klimaat, stikstof en biodiversiteit. Aan bod komen onder meer de gevolgen van vrijhandelsverdragen, en het GLB dat hierop is afgestemd, en alternatieven daarvoor. Hoe kunnen we bruggen slaan tussen boeren en maatschappelijke organisaties en hoe krijgen we onze alternatieven op de politieke agenda?

*Karin van Boxtel (Both ENDS), Jeroen Candel (WUR),
Guus Geurts (Landbouwcoalitie voor Rechtvaardige Handel),
Keimpe van der Heide (Nederlandse Akkerbouw Vakbond),
Veerle Slegers (Voedsel Anders NL)*

Voedselraden: samen werken aan voedselbeleid

RV-1

Zaal B4032

Voedselraden richten zich op voedseldemocratie. Ze bundelen de krachten van organisaties en personen die een bijdrage willen leveren aan transformatie van het voedselsysteem. Voedselraden oefenen invloed uit op het beleid van gemeenten en provincies. Ede, Amsterdam en Den Haag hebben een voedselraad. In veel steden en streken zijn soortgelijke voedselnetwerken actief. In deze workshop verkennen we vanuit verschillende invalshoeken de wenselijkheid en mogelijkheden van een nationale community of practice voor voedselbeleidsnetwerken.

*Leon Meijer (wethouder gemeente Ede),
Tom Voorma (gemeente Den Haag),
Liane Lankreijer (Voedsel Anders NL), Arnold van der Valk (WUR)*

Ronde 1
13.00-14.30

Vrijdag 10 juni

RV-2

Zaal B4007

Hoe maken we het regionale voedselsysteem inclusiever?

De vraag die centraal staat is hoe mensen die in armoede leven ook toegang hebben tot lokaal voedsel. We delen ervaringen van verschillende initiatieven zoals de Vriendentuinen, die voor de voedselbank telen. Vragen zijn: wat voor succesvolle voorbeelden zijn er, hoe is de financiering geregeld, kunnen initiatieven opgeschaald worden en hoe kunnen we komen tot een sterkere en meer zichtbare beweging.

*Jan Hassink (Wageningen Research), Ellen Oomen (Zorgbelang Inclusief),
Loes van der Meulen (Blauwe Tomaat)*

RV-3

Zaal B4014

Sociale permacultuur: naar meer levende plekken!

Soms kom je op plekken waar je het gevoel hebt dat het leeft. Multifunctionele boerenbedrijven, bruisende groen-sociale plekken in de stad, plekken waar mens én natuur samenkomen. Allerlei functies die we op nationaal niveau in aparte ministeries organiseren, lopen hier door elkaar. De complexiteit die op een hoger abstractieniveau haast onhanteerbaar is, is dat op zo'n plek wel. Veel aspecten van het leven komen er als vanzelfsprekend bij elkaar: ondernemen, landbouw, natuurbeheer, mensen, dieren, zorg, recreatie, voedselproductie, retail, wonen, kinderopvang, ouderenzorg, educatie, etc. 'De mensen vinden het fijn hier, ontspannen direct.' Zou het zo kunnen zijn dat mensen beter gedijen, makkelijker gezond worden/blijven als de plekken waar zij leven vitaal zijn? Als die plekken als het ware 'leven'? En als dat zo is, moeten we dan niet alles op alles zetten om te leren hoe we dat soort plekken ontwerpen, en dat veel meer gaan doen? In deze workshop gaan we in gesprek over dit onderwerp, en leer je hoe je meer vanuit de 'levende plek' kan gaan denken en leven.

Rachelle Eerhart (Pleidooi voor Plek)

Ronde 1
13.00-14.30

Vrijdag 10 juni

RV-4

Zaal C2005

Stedelijk voedselbeleid: kansen, inzichten en obstakels

Steeds meer gemeenten stellen een voedselbeleid op voor een gezonde, duurzame en sociale stad. Zij ondersteunen of initiëren initiatieven die gezond, ecologisch geproduceerd eten uit de regio toegankelijk maken. Sinds vorig jaar werken acht steden in Nederland samen met twee ministeries aan beleid voor een gezonde en duurzame voedselomgeving. Welke kansen liggen er? Welke instrumenten hebben steden? Zijn er initiatieven die navolging verdienen? Welke obstakels komen we tegen, bijvoorbeeld in wet- en regelgeving? Welke inzichten zijn er al? In deze workshop delen we onze kennis en gaan we vooral op zoek naar de ideeën die bij jullie leven voor gezond en duurzaam voedsel in en om de stad.

*Froukje Idema (gemeente Ede), Mark Frederiks (AMPED),
Huibert de Leede (City Deal), gemeente Almere,
Janneke Bruil (gemeente Wageningen)*

RV-5

Zaal C3033

Lessen uit Provinciaal Voedselbeleid

Welke rol kunnen overheden spelen in de voedseltransitie? Moet dat een volgende of actievare rol zijn? In Nederland zijn naast het Rijk vooral provincies aan zet voor ruimtelijke ordening, landbouw, natuur, milieu, leefomgeving. Steeds meer provinciale overheden ontwikkelen provinciaal voedselbeleid. Hoe kan provinciaal beleid handelingsperspectief creëren voor voedselproducenten die ecologisch, economisch en sociaal volhoudbaar willen werken? Verschillende provincies delen hun praktijkkennis en ideeën. Welke lessen zijn er te trekken en wat kan nog beter?

*Jasper Dijkema (Provincie Zuid-Holland),
Margriet van Vianen (Provincie Utrecht),
Patrick Kaashoek (Voedselfamilies Zuid-Holland),
vertegenwoordiger provincie Brabant,
Veerle Slegers (Voedsel Anders NL)*

Ronde 1
13.00-14.30

Vrijdag 10 juni

Samen voor grond

TLW-1

Zaal B1032

De crisis rondom land, biodiversiteit en gezond voedsel is urgenter dan ooit. We hebben meer (agroecologische) boeren en meer lokale productie nodig. Maar er stoppen juist veel boeren, er heerst grondschaarste en de prijzen zijn torenhoog. Wat kunnen we hier als burgers aan doen? De afgelopen jaren zijn er verschillende initiatieven ontstaan die samen met burgers grond beschikbaar maken voor duurzame landbouw. In dit gesprek stellen vijf van deze initiatieven zich voor en verkennen we hoe we de handen ineen kunnen slaan.

*Natasha Hulst (Grond van Bestaan), Michiel de Koe (Aardpeer),
Eline Veninga (Lenteland), Land van Ons, Herenboeren*

De commons, een handleiding voor jouw toekomst

TLW-2

Zaal B3034

Deze workshop is specifiek bedoeld voor mensen die het leuk vinden om als gedachteoefening de stappen naar de commons concreet te maken. Hiervoor maken we gebruik van een handboek dat speciaal ontworpen is om gemeenschapslandbouw (lees: commons) in een modern jasje te stoppen. Tijdens deze workshop krijg je begeleiding om het handboek te leren gebruiken. Heb jij een droom over hoe jouw gemeenschap te betrekken bij een boerenbedrijf of hoe je een boerenbedrijf onderdeel van de gemeenschap laat worden, maar is het moeilijk om dit te visualiseren en stappen in die richting te zetten dan is deze workshop voor jou!

Toekomstboeren Patty Kluytmans en Pablo van Neste

Ronde 2
14.45-16.15

Vrijdag 10 juni

Anders Eten
Eating differently

Rechtvaardig Handels-
en
landbouwbeleid en
Eerlijke Prijzen
Fair Trade and
Agricultural Policy,
and Fair Prices

Bodem,
Biodiversiteit
en Klimaat
Biodiversity,
Soil and Climate

Regionale
Voedselsystemen
Regional Food
Systems

Samen op weg
On Our Way
Together

Toegang tot land
en water
Access to Land
and Water

English Workshops

De (huidige) samenstelling van de bodem en de consequenties voor ons voedsel

BBK-5

Zaal B3043

De bodem ligt al enkele jaren onder het vergrootglas. Langzaam krijgen we een steeds beter beeld hoe de planten en hun symbionten zich voeden. Het idee dat zouten de normale route zijn voor planten om zich te voeden komt nu steeds meer onder druk te staan. De veiligste manier voor de plant om voedsel op te nemen is als dat voedsel organisch is gebonden. Dat geldt voor stikstof en zwavel, maar ook voor de andere macro-elementen en sporenelementen. De plant raakt dan niet uit balans en er zijn geen bestrijdingsmiddelen meer nodig. Ook niet in de biologische landbouw. Als de planten zichzelf voeden krijgen we sterke gewassen met een hoge nutriëntendichtheid en zonder nitraat, ammonium en anorganisch zwavel. Ze nemen minder kalium op en meer natrium, calcium en magnesium. Idem voor sporenelementen. Door boeren en boerinnen zijn de afgelopen honderden jaren methoden ontwikkeld om deze vorm van plantenvoeding te realiseren. Deze boerenkennis kan ons nu verder helpen.

Anton Nigten (Het Zout der Aarde)

Ronde 2
14.45-16.15

Vrijdag 10 juni

**The necessity of direct action against the agro-industry:
building an activist food movement**

Zaal B3034

How can we claim back our soil and food? This workshop is about the power of the agro industry and our industrial food system. Why is direct action necessary in the transformation of our food system? And how can we mobilize ourselves for change? Extinction Rebellion Landbouw is working on a larger grassroots food movement in the Netherlands to put agriculture on the agenda within the climate discussion and movement. Presentation in combination with conversation & brainstorm.

*Roos Saat, Vincent Oberdorf en Ida Simonsen
(Extinction Rebellion Landbouw)*

Stikstof, wat is nu eigenlijk het probleem?

Zaal C2006

Al drie jaar is Nederland in de ban van stikstof. Maar wat is nu eigenlijk precies het probleem? Welke schade veroorzaakt teveel stikstof, waar komt het vandaan en welke rol speelt de veehouderij hierin? Er zijn hierover grote meningsverschillen vanuit natuur- en milieu organisaties enerzijds en landbouworganisaties anderzijds. Is het mogelijk om tot gezamenlijke conclusies en oplossingen te komen? In deze workshop zullen sprekers vanuit beide kanten van het spectrum hun visie en analyse geven over de stikstofproblematiek: Johan Vollenbroek, voorzitter van MOBilisation for the environment. MOB, Werkgroep Behoud de Peel en Vereniging Leefmilieu zijn door het Europees Hof en de Raad van State in het gelijk gesteld inzake het falend Nederlands stikstofbeleid. Sindsdien is er sprake van een 'stikstofcrisis'. Geesje Rotgers, onderzoeksjournaliste en betrokken bij het onderzoek van het Mesdag Zuivelfonds naar emissie en depositie van stikstof in Nederland. Daarnaast presentatie van de voorgestelde aanpak door boeren binnen het Nieuwkoopse Plassen-gebied.

*Henk van Egmond en Hans Geurts
(Nederlandse Melkveehouders Vakbond),
Geesje Rotgers (Agrifacts), Johan Vollenbroek (MOB)*

Ronde 2
14.45-16.15

Vrijdag 10 juni

Agroecology Promotion & Feminist Perspectives for Just agriculture & food systems transitions

BBK-8

Zaal B3015

What is agroecology and how can it help to drive food system transformation? This workshop will explore the foundations of agroecology from a global perspective, with a focus on feminist visions. Speakers will share international case studies of agroecological transformation and lead an open discussion with participants.

Danny Wijnhoud (ActionAid), Women Engaged for a Common Future

Let's give a shit

BBK-9

Zaal B4014

Wij willen graag kringlooplandbouw. Boeren en steeds meer burgers zijn overtuigd dat kringloopboeren de route naar de toekomst is. Kringlooplandbouw is niet alternatief, maar oorspronkelijk. Kunstmest wordt sinds WO2 op grote schaal gebruikt. Kunstmestfabricage kost enorm veel energie. We hebben op dit moment landbouwsystemen waarbij we 1.000 calorieën produceren en het kost 6.000 om deze 1.000 te produceren. Kali halen we o.a. uit Wit Rusland en fosfaat uit de Westelijke Sahara. Dit is onhandig. Om dit te verbeteren is een andere kijk op de mineralenbenutting nodig. We zijn zelf het grote lek. Daarom Lets give a shit. The poop in the loop. De stelling is: mest is beter dan kunstmest. We organiseren een "kunstmestproeverijtje" om hierover na te denken. Graag gaan Fides en Theo met jullie aan de slag om de kringloop te sluiten. Shit happens and shit matters.

Fides Lapidaire (Stichting rondgang), Theo Mulder (CO2L farming)

Nederlanders aan de plantaardige eiwitten

BBK-10

Zaal B1032

Een interactieve workshop over een planeetaardig-dieet, met focus op stimuleren van eiwitconsumptie en -teelt voor directe humane consumptie. We gaan met WWF NL een nieuwe 3-jaren strategie in, waarbij we eiwitteelt en consumptie willen stimuleren. In deze workshop verkennen we met de deelnemers wie wat waarvoor moet doen? En waar WWF zich het beste op kan focussen gezien de uitdagingen en de middelen die we tot onze beschikking hebben. Een aantal dilemma's passeren de revue met als doel om zoveel mogelijk impact te hebben in 3 jaar tijd.

Corné van Dooren (WWF NL)

Ronde 2
14.45-16.15

Vrijdag 10 juni

De inzet van financiële prikkels (inclusief hervorming van het handelsbeleid) om de transitie in het voedselsysteem te versnellen

RHEP-2

Zaal C2005

In deze workshop wordt een brede analyse gegeven van de financiële en fiscale prikkels die een transitie van het landbouw- en voedselsysteem tegenwerken en een voorstel gegeven tot een set aan nieuwe prikkels die de transitie zouden kunnen versnellen. Verduurzaming van de consumptie en productie van dierlijke eiwitten in Nederland en Europa, door het invoeren van een eerlijke prijs incl. milieukosten. Internalisering van milieu-, sociale en dierenwelzijnskosten in de consumentenprijs én eerlijke prijzen aan boeren via drastische hervorming van het handelsbeleid en GLB.

*Jan Paul van Soest (Transitiecoalitie Voedsel), Peter Haring (TAPP Coalitie),
Guus Geurts (Voedsel Anders NL), Lonneke de Graaff (CE Delft)*

De potentie van lokaal geld voor de voedseltransitie

RV-6

Zaal B4016

Een presentatie over de concepten en voorbeelden uit de wereld met o.a. Arnhems hert. Spel en brainstorm over het uitrollen van de Wageningse munt de Eurijn.

*Emil Kuijs (At the Root), Will Ruddick o.v.b. (Grassrootseconomics),
Tjwan Oei o.v.b. (Arnhems Hert)*

Gemeenschap rond de boerderij

RV-8

Zaal B4032

Vragen zijn: Hoe creëer je een gemeenschap, wat levert het op en wat zijn de uitdagingen. We vergelijken en delen ervaringen met verschillende aanpakken zoals die bij Lenteland, CSA netwerk, Herenboeren en Land van Ons.

We verkennen hoe betrokkenheid van burgers kan leiden tot meer duurzame landbouw- en voedselsystemen.

*Jan Hassink (Wageningen Plant Research),
Esther Hofkamp (Wageningen Universiteit),
Wilma Abspoel (CSA Netwerk/De Punt Arkel),
Howard Koster (Biesterhof/Land van Ons),
Eline Veninga (Lenteland)*

Ronde 2
14.45-16.15

Vrijdag 10 juni

Regionaal verbinden met voedsel – hoe doe jij dat?

RV-7

Zaal B4007

In deze sessie gaan we met elkaar in gesprek over het belang van samenwerking rond voedsel op regionale schaal. Marlise Vroom vertelt over de Friese Voedselbeweging, de Friese Voedselagenda en de Voedselalliantie Noord-Nederland. Jacoline Peek-Hamoen vertelt over fietsen voor mijn eten en het verbinden van boer en burger. Arike Mijnlief vertelt over de Voedsel families Krimpenerwaard en hoe ze daar samenwerken aan een brede bewustwording van gezond, duurzaam en betaalbaar eten uit de regio. Hoe werken deze initiatieven aan het vergroten van vraag en aanbod van duurzaam geproduceerd voedsel in hun regio? Hoe vergroten ze bewustwording in hun streek over waar je eten vandaan komt? Hoe werkt de samenwerking tussen de initiatieven en de samenwerking met de overheid? Wat zijn hun successen en uitdagingen? Waarom doen ze wat ze doen? Wij denken dat het tijd is dat deze bewegingen versterkt worden en beginnen daarmee door in deze workshop elkaar te leren kennen en van elkaar te leren. En we kijken of dit een basis kan zijn voor een gezamenlijk programma voor het versterken van regionale voedselnetwerken in samenwerking met het Netwerk Stadslandbouw.

*Jacoline Peek-Hamoen (BoerBurgerVerbinder Farming Biz/
Fietsen voor mijn Eten/Agractie Nederland), Marlise Vroom
(Friese Voedselbeweging/Voedselalliantie Noord-Nederland),
Liane Lankreijer (Voedsel Anders NL),
Arike Mijnlief (Voedsel families Krimpenerwaard)*

Ronde 2
14.45-16.15

Vrijdag 10 juni

Nieuwe natuur of biodiverse graanteelt? Het verhaal van GraanGeluk

TLW-3

Zaal B4015

De Stichting GraanGeluk produceert niet alleen historische granen voor lokaal brood en bier, maar ijvert ook voor meer ruimte in Nederland voor biodiverse, gebiedsgerichte agroecologische natuur- en landschapsboeren. De overheid moet boeren die de transitie omarmen steunen met 'een droge boterham' in de vorm van betaalde eco-systeemdiensten waar zij met hun eigen graan- en andere streekvoedselproductie 'het beleg' op verdienen. GraanGeluk spreekt van een 'bestaansmodel' – in plaats van verdienmodel – voor agroecologische boeren en de lokaal-regionale partners (commons) in hun (voedsel)landschap. Op 9 juni spreekt GraanGeluk de Tweede Kamer toe in een Rondetafelgesprek over Landschapsgrond. Dat betreft zo'n half tot 1 miljoen hectare te revitaliseren boerencultuurlandschap waar de rigide scheidslijn tussen natuur en landbouw verdwijnt en 'boeren-inclusieve natuur' ontstaat met gezonde, vruchtbare gras- en akkerlanden voor streekvoedselproductie. Doe mee aan deze interactieve workshop over waarom en hoe we samen kunnen werken aan de revitalisering en het beheer van landschapsgrond.

Marcel van Silfhout (GraanGeluk), Jan Hak (van de groenten van) en gangbare boeren

Nyeleni Dialoog: Land voor Agroecologie

TLW-4

Zaal C3033

Langdurige zekerheid omtrent landgebruik is essentieel voor het maken van duurzame investeringen (zoals bomen of bodemvruchtbaarheid verbeteren) en voor een zeker bestaan voor (nieuwe) boeren. Helaas hebben veel agroecologische boeren deze zekerheid niet. Door de liberalisering van de pacht hebben boeren vaak rechten van niet langer dan een jaar om op het land te blijven. Daarnaast is het door hoge landprijzen vaak onmogelijk om land te kopen. Dit staat de groei van agroecologie enorm in de weg. In deze workshop presenteren we ervaringen van boeren en organisaties die werken aan zekerheid op land. Ook verkennen we op een interactieve manier strategieën om verandering te brengen aan de huidige landsituatie en bedenken we vervolgstappen op de "land is geen handelswaar" campagne. De workshop is onderdeel van de Nyeleni Dialogen, een reeks evenementen over agroecologie dat toewerkt naar het wereldwijde Nyeleni Forum in 2023.

*Maria van Maanen (Toekomstboeren/De Wilde Peen),
Wim Moyaert (Boerenforum), Margriet Goris (Wageningen Universiteit),
Jeanet van der Woude (Squarewise), Leonardo van den Berg
(Federatie van Agroecologische Boeren)*

Ronde 3
11.00-12.30

Zaterdag 11 juni

Anders Eten
Eating differently

Bodem,
Biodiversiteit
en Klimaat
Biodiversity,
Soil and Climate

Samen op weg
On Our Way
Together

Rechtvaardig Handels-
en
landbouwbeleid en
Eerlijke Prijzen
Fair Trade and
Agricultural Policy,
and Fair Prices

Regionale
Voedselsystemen
Regional Food
Systems

Toegang tot land
en water
Access to Land
and Water

English Workshops

Tijd voor een nieuwe publieke voorziening voor beter eten

AE-2

Zaal B3043

Een groepsgesprek over de wenselijkheid, mogelijkheid en strategie om een nieuwe publieke voorziening voor beter eten te ontwikkelen. Vergelijkbaar met sociale woningbouw of openbaar vervoer. Vanuit de gedachte dat gelijke toegang tot gezond en duurzaam eten een publieke taak is. En dat een basisvoorziening een praktische invulling zou kunnen zijn om anders eten maatschappij-breed en cultureel-diverser te faciliteren. Iedereen moet eten, daarin zijn we gelijk. Toch is er geen gelijke toegang tot goede en gezonde voeding. De Volkskantine wil daar verandering in brengen. We willen een nieuwe basisvoorziening voor goed en betaalbaar eten worden. We onderzoeken een jaar lang hoe dat te doen, dóór het te doen. De Volkskantine is een eethuis, waar eten is losgekoppeld van winst maken, waar fantastische, gezonde en duurzame maaltijden voor de prijs van een snackbarmaaltijd worden geserveerd, net zo makkelijk als een Hema restaurant en met de sfeer van een koffiehuis om de hoek.

Floris Visser (De Volkskantine)

Ronde 3
11.00-12.30

Zaterdag 11 juni

AE-3

Zaal B3015

Lekker lupine: een voorbeeld voor een planeetaardig dieet?

De teelt en consumptie van peulvruchten in Nederland kan bijdragen aan een natuurinclusieve landbouw en een planeetaardig voedingspatroon. Wereld Natuur Fonds Nederland verkent de kansen voor een eiwittransitie op ons land en op ons bord. Lupinen zijn één van die kansrijke eiwitgewassen voor Nederlandse bodem en consumptie. Lekker Lupine bespreekt de meerwaarden van lupineteelt in Nederland. En samen onderzoeken we een strategie hoe we lupinen specifiek, en van daaruit afgeleid eiwitgewassen in bredere zin, groot kunnen maken in Nederland.

*Marieke Lameris (Lekker Lupine), André Jurrius (Boerderij De Lingehof),
Floor Ambrosius (WNF)*

BBK-11

Zaal B3031

Voedselbossen voor boeren, tuinders en (samen)tuiniers

Voedselbossen zijn hip. Bij burgers, nieuwe boeren/tuinders en overheden. Ze beloven veel: van divers, gezond voedsel tot gezonde bodem, water, klimaat en biodiversiteit tot sociale cohesie en lokale voedselzekerheid... Wat voor type voedselbossen zijn er qua doelen, functies, looks en gebruik? En hoe zet je een nieuw voedselbos op? In deze workshop gaan we met elkaar in gesprek over wie je bent, of je al een voedselbos hebt of overweegt, waarom je een voedselbos wilt en wat je drijft en/of wat je tegenhoudt en welke risico's je ziet.

Malika Cieremans en Chantal van Genderen (CircleEcology en friends)

Reflecting on the connections between capitalism, agrochemicals and (bio)diversity

BBK-12

Zaal B3032

How do corporate-driven food systems undermine (bio)diversity and what can we do about it? This interactive workshop will provide an opportunity to learn from each other, sharpen our analysis and exchange strategies to build a more just and democratic food system.

*Liz Anne, Emre Han Iskender and Rosa de Nooijer (ASEED),
Katie Sandwell (TNI)*

Ronde 3
11.00-12.30

Zaterdag 11 juni

Promoting Eco-education. Are you a change gamer?

BBK-13

Zaal B4014

We need to rediscuss our food systems. However, it is difficult to discuss when so many of us do not have much understanding about soil, climate or ecology. So how do we learn (and teach) about these complex topics in a fun, interactive and accessible way? During this workshop we will shortly introduce the concept of game-based learning in ecological education and play a demo version of Ludi Soli, a serious game about soils. So, are you looking for new ways to teach, foster dialogue about complex matters, or are you simply looking forward to a good time while learning about soils? Join us during this workshop. You don't need to be a game-changer to be a change-gamer!

Linda Calciolari and Corentin Bisot (Ludi Soli)

Alternatieven voor Braziliaanse soja

RHEP-3

Zaal B4032

Nederland is de poort van Europa voor de import van soja en andere producten waarvoor natuur wordt verwoest en mensenrechten geschonden. Greenpeace dreigde in april een groot soja-vrachtschip tegen te houden en haalde jonge inheemse leiders uit het Amazonegebied naar Europa. Zij vertelden over de vernietiging van hun leefomgeving en de grove schendingen van hun rechten en veiligheid. Hoe kunnen we onze sojaverslaving stoppen? Wat zijn alternatieven voor Braziliaanse soja? Europese soja? Andere eiwitrijke gewassen? Minder veeteelt? Andere verdienmodellen voor boeren en telers?

*Sigrid Deters (Greenpeace),
Keimpe van der Heide (Nederlandse Akkerbouw Vakbond),
Nina Holland (Corporate Europe Observatory),
Veerle Slegers (Voedsel Anders Nederland)*

Ronde 3
11.00-12.30

Zaterdag 11 juni

10.000 Gardens in Africa

RV-9

Zaal C3033

Edie Mukibii talks about Slow Food's initiative to Create 10,000 good, clean and fair food gardens in African schools and villages. It means guaranteeing communities have a supply of fresh, healthy food, but also training a network of leaders aware of the value of their land and culture, who can serve as protagonists for change and guide the continent's future. The 10,000 gardens in Africa are concrete models of sustainable agriculture, adapted to different environmental, social and cultural contexts and easily replicable. The Slow Food gardens are designed, created and run by the African communities.

Edie Mukiibi (vice president Slow Food, president Slow Food Uganda)

Eet je (gewenste) uitzicht!

RV-10

Zaal B4016

Kun je lezen in het landschap om je heen wat voor voedsel er geproduceerd wordt? Ligt dat voedsel ook op je bord? Als het landschap eentonig is qua biodiversiteit, wat is er dan voor nodig om letterlijk meer leven in de brouwerij te brengen? Squarewise en Eet je uitzicht! willen in gesprek over een transitiemethode die begint met het schetsen van het gewenste streekgebonden voedsellandschap. Het idee is dat partijen die in een regio een belangrijke rol spelen in voedselvoorziening samen die schets maken. Lukt het om daarna afspraken te maken over wie wat moet doen om daar te komen? We zoomen in op de Achterhoek en De Liemers. Vragen die we graag met workshop deelnemers bespreken: Leidt dit tot transitie, wie beslist wie aan tafel zit, hoe voorkom je eindeloze praat sessies, hoe leg je commitments vast en zorg je voor naleving van afspraken?

Karina Hendriks (Eet je uitzicht!), Jeanet van der Woude (Squarewise)

Ronde 3
11.00-12.30

Zaterdag 11 juni

Start je eigen voedselcoöperatie!

RV-11

Zaal B4015

Hoe kunnen we meer burgers interesseren voor voedselcoöperaties? En hoe pak je het aan als je zelf een voedselcoöperatie wilt opzetten? Estella Franssen van Stichting de Ulebelt vertelt over de uiteenlopende motieven van consumenten om op deze manier aan eten uit de buurt te komen. Met deelnemers gaan we op zoek naar hoe we voedselcoöperaties kunnen helpen opstarten.

Estella Franssen (Stichting De Ulebelt)

Decoloniality, intersectionality and the food system

SOW-1

Zaal B1032

Our global food system is characterised by extreme power unbalances, historically rooted in colonialism, patriarchy, racism and developmentalism. How can we decolonize the food we eat? How can we build a food system where a diversity of beings and cultures can flourish and be respected, instead of being forced to assimilate into monocultural and colonial systems? In this workshop we will reflect on the history of food production and hear from leading activists about decoloniality and intersectionality as frameworks for change in the food system. Together with Aralez, a pan-decolonial network in Amsterdam, we will explore what this looks like in practice.

*Dee Woods (Land Workers Alliance/La Via Campesina UK),
Chautuileo Tranamil en Max de Ploeg (Aralez)*

Ronde 3
11.00–12.30

Zaterdag 11 juni

**Time for a Paradigm Shift: Fisheries and Europe's Fragile
Food Security in the context of Climate Change,
the Blue Economy and 40 Years of Misguided Policies**

TLW-5

Zaal B3034

The workshop will explore the contribution of fisheries to food security in Europe, where 70% of the fish we eat is imported, and nearly 50% comes from only 5 species. Consecutive European fisheries policies have been based on a misguided productionist model, favouring modernisation, industrialisation, centralisation. Today 50% of the jobs at sea and 70% of the vessel fleet depends on small-scale fisheries, but is restricted to only 5% of the catch by volume. European fisheries are in decline, and are also faced with threats of climate change and the Blue Economy. Europeans consume 2–3 times the amount of fish the WHO recommends for a healthy diet, in a form that requires complex, centralised and wasteful just in-time value chains and delivery systems. This must change. We need to construct fairer, more sustainable food systems that deliver fishery products locally. This requires empowering fishers and consumers as agents of change. LIFE's vision is one where small-scale fishers' access to resources is secured through the use of transparent and objective rights allocation criteria of an environmental, social and economic nature, with small scale fishers empowered as agents of change and able to engage on equal terms in the co-management of their exclusive fishing areas with national authorities. There will be presentation, videos and facilitated discussion.

*Brian O'Riordan (Low Impact Fishers of Europe (LIFE EU)),
Moderation by Cornelia Quist (Independent adviser small scale fisheries
and member of ICSF, the International Collective in
Support of Fishworkers)*

Ronde 4

14.00-15.30

Zaterdag 11 juni

Anders Eten
Eating differently

Rechtvaardig Handels-
en
landbouwbeleid en
Eerlijke Prijzen
Fair Trade and
Agricultural Policy,
and Fair Prices

Bodem,
Biodiversiteit
en Klimaat
Biodiversity,
Soil and Climate

Regionale
Voedselsystemen
Regional Food
Systems

Samen op weg
On Our Way
Together

Toegang tot land
en water
Access to Land
and Water

English Workshops

De eiwitrevolutie; Jong geleerd...

AE-4

Zaal B3043

Dat veeteelt een enorme bijdrage levert aan klimaatverandering wordt steeds bekender. En dat we in het belang van aarde, mens en dier moeten overstappen op plantaardige eiwitten ook. Tegelijkertijd stijgt de vleesconsumptie. Hoe kunnen we de grote middengroep in de samenleving beter bereiken? En welke rol is hier weggelegd voor jongeren? We starten met de korte video 'Maak gehakt van CO2' over impact van de veeteelt op klimaatverandering. Doelgroep van de video zijn jongeren. Daarna gaan we in gesprek over hoe je jongeren het best kan bereiken met deze boodschap. En hoe zij weer de 'food influencers' richting ouders etc kunnen worden.

Jolande Koot (Boerlande Haarlem)

Ronde 4
14.00-15.30

Zaterdag 10 juni

Naar een gifvrij tijdperk. Red Bijen en Boeren - het vervolg

Zaal B3034

Chemische bestrijdingsmiddelen schaden bodem, water, biodiversiteit en onze gezondheid. De Parkinson Vereniging wijst op een direct verband met deze slopende en steeds meer voorkomende ziekte. Voor onze gezondheid en een duurzame voedselproductie en voedselzekerheid is een omslag nodig naar landbouw die werkt met in plaats van tegen de natuur. 1,2 Miljoen Europeanen tekenden het burgerinitiatief Red Bijen en Boeren. Hoe gaat het verder met dit burgerinitiatief? Wanneer komt de Europese Commissie met de nieuwe regulering om gebruik van pesticiden terug te dringen? Wat kunnen we doen om dit onderwerp de aandacht te geven die het verdient?

*Marga Witteman (Urgenda), PAN Nederland,
Tjerk Dalhuisen (Voedsel Anders Nederland)*

Boeren willen aan de slag met agroforestry!

Zaal B3032

Inmiddels zijn er in Nederland en Vlaanderen honderden boeren bezig met de aanleg van agroforestry systemen. Vooral met veehouderij in combinatie met noten of kastanjes, maar ook steeds meer met pluk- en voederhagen, het planten van bomen in de uitloop van kippen en en toepassing ervan in de akkerbouw. Boeren zien de noodzaak om met hun bedrijfssysteem in te spelen op klimaatveranderingen, bodem- en waterproblematiek en teruglopende (functionele) biodiversiteit. Ze sluiten zich aan bij provinciale agroforestry netwerken (bedrijfsplannen, workshops en excursies). Dit heeft ministeries, provincies en onderzoek in beweging gebracht. Een beweging die dus van onderop is aangespoord en op gang is gebracht! Hoe kan het dat een bedrijfssysteem, wat pas op wat langere termijn echt rendeert, toch op zoveel steun kan rekenen bij de boeren? Wat drijft hen? Wat zijn de verschillen in aanpak en resultaten tussen Vlaanderen en Nederland.

Jeroen Watté (Wervel), Piet Rombouts (Agroforestry Nederland)

Ronde 4
14.00-15.30

Zaterdag 10 juni

How to achieve systems change through climate justice, food sovereignty and just trade?

RHEP-4

Zaal B4032

Representatives from different civil society groups present their proposals to achieve food system transformation and just transition. Which radical policy changes within climate, agriculture and trade do we need? Can we combine 'inside' policy change with 'outside' civil (disobedience) actions on the street? How can we work together and reinforce each other?

*Guus Geurts (Wg Food Justice), Katie Sandwell (TNI),
Armando van Vlastuin (XR landbouw), Hilde-Anna de Vries en
Pelle Berting (Greenpeace)*

Translating visions for sustainable food production into legal action

RHEP-5

Zaal C2005

Many food initiatives are working to implement new progressive visions of food production and consumption, with non-extractive, generative relationships between land, nature, labour, humans and non-humans. However, different laws and regulation are currently blocking the realisation of these progressive socio-ecological visions. Some are blocking access to land, some pose difficulties to adopt horizontal organisational structures, or simply limit access to finance to make such ideas reality. N-EXTLAW is working on an action plan and policy proposals in order to advocate at EU and national level (the Netherlands) for legal changes that could hopefully offset current obstacles to sustainable food production. The workshop will serve to discuss how to translate the current progressive visions for sustainable food production and consumption into law and regulation that will not block but enable such progressive food initiatives to thrive.

*Vladimir Bogoeski and Nena van der Horst
(N-EXTLAW Project University of Amsterdam)*

Ronde 4
14.00-15.30

Zaterdag 10 juni

Voor de Oogst van Overmorgen

RV-12

Zaal B4014

De Oogst van Overmorgen is een jongerennetwerk in het landbouw- en voedselsysteem dat o.a. een leiderschapsprogramma aanbiedt gericht op het ontwikkelen van het vermogen om verandering op gang te brengen. Jongeren leren om vanuit verschillende invalshoeken naar de transitie te kijken, met (complexe) uitdagingen om te gaan en om samen oplossingen te ontwerpen. De workshop geeft een inkijk in het leiderschapsprogramma. In het eerste deel wordt de '4 returns landschaps approach' en het verandermodel 'Theory U' toegelicht. Vervolgens gaan we praktisch aan de slag met één van de tools uit het programma. Op het eind zal er ruimte zijn voor reflectie en dialoog. De workshop is niet alleen geschikt voor jongeren, maar voor iedereen die geïnteresseerd is in persoonlijk en collectief leiderschap.

Xander Beks en Anne Terhorst (I4nature)

Coöperatieve winkelontwikkeling

RV-13

Zaal B4015

De Nieuwe Graanschuur in Amersfoort en Gedeelde Weelde in Maastricht zijn coöperatieve biowinkels. Klanten kunnen deelnemen in de coöperatie, bijvoorbeeld door mee te financieren, als vrijwilliger mee te werken en (natuurlijk) door regelmatig boodschappen te doen. Bij beide winkels kun je terecht voor al je dagelijkse boodschappen, waar mogelijk uit de regio en verpakkingsarm. Door ons als coöperaties te organiseren werken we aan voedselsoevereiniteit. Opzet workshop. Kennismaking: Wie zijn er aanwezig? Waarom heeft deze workshop je interesse? Opmaat: Waarom worden wij als ondernemers en onze leden hier blij van? Welke best practices kunnen wij delen? Vragen & antwoorden: Welke vragen leven er? Bijvoorbeeld over ledenparticipatie, medezeggenschap, winkelvoering, coöperatiestructuur, financiering, etc.? We proberen zoveel mogelijk vragen te beantwoorden. De workshop wordt gefaciliteerd door Judith Vos van De Nieuwe Graanschuur en Luuk Rövekamp van Gedeelde Weelde. Arthur Follebout van Wervel zal vanuit het lerende netwerk van 'Samenwinkels' vertellen over ervaringen in Vlaanderen.

*Luuk Rövekamp (Gedeelde Weelde), Judith Vos (De Nieuwe Graanschuur),
Arthur Follebout (Wervel)*

Ronde 4
14.00-15.30

Zaterdag 10 juni

Addressing social justice in urban food policies and initiatives: The RE-ADJUSTool board game

RV-14

Zaal B4016

In this workshop we will explore the ways in which cities can include the theme of social justice in their food policy and food projects. We will do this with the help of the RE-ADJUSTool (REflecting on & ADvancing Justice in Urban food STRategies). The RE-ADJUSTool is a board game that enables policy makers, stakeholders and citizens to jointly discover what it takes to create a more equitable, inclusive and fair food system in their city or region. Municipalities, initiatives and networks can use the RE-ADJUSTool to brainstorm about or to evaluate their food-related objectives and actions.

Sara Smaal (Research Fellow Flevo Campus)

Hoe organiseer jij je gebied?

RV-15

Zaal B3031

Hoe verbinden we de verschillende initiatieven en organisaties in een regionaal verband? Hoe zorgen we dat we echt samen met iedereen een gebied runnen? We delen enkele voorbeelden van regio's waar bewoners zich georganiseerd hebben om samen de regio te besturen op een nieuwe manier. Daarna gaan we in gesprek met de deelnemers om ervaringen uit te wisselen, te horen hoe jij voorbij de polarisatie komt en hoe je zorgt dat er een gemeenschappelijk transitiedoel is.

*Fransjan de Waard (Gebiedscoöperatie IJsseldal),
Liane Lankreijer (Voedsel Anders NL)*

Ronde 4
14.00-15.30

Zaterdag 10 juni

Samen uitgangspunten voor duurzaamheid maken: Participatieve Garantie Systemen

RV-16

Zaal B4007

Waarom kiezen veel agroecologische tuinders ervoor om geen SKAL-keurmerk te voeren? Hoe weet je als consument of je lokale boer echt duurzaam produceert? Wereldwijd is er een alternatief in opkomst voor het biologische keurmerk: het Participatieve Garantie Systeem (PGS). Daarin bepalen producenten gezamenlijke ecologische en sociale waarden, liefst in samenspraak met hun klanten/leden. In deze workshop horen we welke landelijke en regionale PGS-initiatieven er in Nederland bestaan en hoe het werkt. Op een speelse manier zoeken we samen naar de waarden die wij belangrijk vinden.

*Marlen Arkesteijn (Stadsboerin Rotterdam/CSA Netwerk),
Ben Freriks (projectleider PGS bij CSA Netwerk),
Janneke Bruil (Gemeente Wageningen/StreekWaar),
Laura van Oers en Jacob Smessaert (Universiteit Utrecht)*

Financieringsmogelijkheden voor landbouwbedrijven

TLW-6

Zaal C3033

In deze interactieve workshop krijg je inzicht in welke financieringsmogelijkheden er zijn voor landbouwbedrijven. Voor de financiering van ons initiatief Burgerboerderij de Patrijs hebben we veel verschillende bronnen aangeboord en mogelijkheden onderzocht. Vanuit deze ervaring nemen we je mee in allerlei verschillende financieringsvormen: zoals bankfinanciering, crowdfunding in verschillende vormen, overheidsfondsen, private financiers en grondfondsen. De workshop gaat uit van jouw vragen, dus bedenk van te voren wat je graag zou willen weten en op welke vraag je graag een antwoord wil!

Johannes Regelink en Joanne Malotaux (Burgerboerderij de Patrijs)

Ronde 4
14.00-15.30

Zaterdag 10 juni

How to become a commoner?

TLW-7

Commons and 'commoning'. The verb: what is it and what can it offer us in realising a sustainable food system? In this session, we explore the possibilities of common land management and ownership, and what it means to think like a commoner.

Eliane Bakker (Toekomstboeren)

Zaal B3015

Regulate, resist and rollback: how to advance the struggles by small farmers and fishers for access to and control over natural resources

TLW-8

This workshop, which will take the form of a roundtable and structured discussion, will look at the position of small-scale food producers, in particular small farmers and fishers, in struggles around access to and control over land, territories, rivers, seas and oceans. Inputs will focus on the way in which these access rights are shaped by powerful actors such as rich development donors from the Global North who are pushing for a narrow, market-based land policy or the impact of Dutch industrial fishing companies on the access to fishing grounds and livelihoods of small-scale fishers in Europe. The roundtable will invite discussion on how alternative models of tenure rights and governance that can challenge these dominant frameworks are based on principles around recognition, representation, redistribution, restitution and regeneration can take hold, with the aim to understand how small farmers and fishers can join forces in a common struggle.

Sylvia Kay (Transnational Institute),

Brian O'Riordan (Low Impact Fishers of Europe (LIFE EU)),

Thibault Josse, Pleine Mar

Zaal B4032

Ronde 5
16.00-17.00

Zaterdag 11 juni

Anders Eten
Eating differently

Bodem,
Biodiversiteit
en Klimaat
Biodiversity,
Soil and Climate

Samen op weg
On Our Way
Together

Rechtvaardig Handels-
en
landbouwbeleid en
Eerlijke Prijzen
Fair Trade and
Agricultural Policy,
and Fair Prices

Regionale
Voedselsystemen
Regional Food
Systems

Toegang tot land
en water
Access to Land
and Water

English Workshops

Gezamenlijke versnellingsagenda: transitie naar een regionaal voedselsysteem

RV-17

Zaal B1032

We bundelen de ervaringen en inzichten van de workshops binnen het thema regionale voedselsystemen. We verkennen wat de belangrijkste thema's, stakeholders, ambities en knelpunten zijn om de transitie te realiseren en wat aangrijpingspunten zijn om de transitie naar een duurzaam regionaal voedselsysteem te versnellen.

*Patrick Huntjens (InHolland), Jan Hassink (Wageningen Research),
Liane Lankreijer en Henk Renting (Voedsel Anders NL)*

Concluderende en doorpak-workshop: kantelpunt in de landbouw in 2022

SOW-2

Zaal B3033

Doelen workshop: Overzicht krijgen (zichtbaar maken, delen, zodat we allemaal hetzelfde weten) van wat er opgekomen is aan voorbeelden van en suggesties voor de structurele veranderingen die nu nodig zijn en waar we midden in zitten. Een beeld krijgen van waar we staan, nu, in de transitie (met behulp van de X-curve); het gaat om bevestiging dat we op de goede weg zijn, herkenning, van wie waarmee bezig is, ook in de gangbare landbouw. Handelingsperspectief formuleren: welke zaken gaan (of moeten) aangepakt worden en hoe kunnen we die inbrengen in de conferentie van het Nieuwe Netwerk op 9 september? Zodat ze daar voortbouwen op wat wij in deze conferentie gedaan hebben.

Jelleke de Nooy (Nieuwe Netwerk)

Ronde 5
16.00-17.00

Zaterdag 11 juni

Collectief gesprek thema Anders Eten

SOW-3

Zaal B3032

In deze workshopronde brengen we de lijnen bij elkaar: hoe gaan we na de conferentie samen verder als voedselbeweging? Wat zijn dan de stappen die we in dit thema willen zetten en wat kunnen we bereiken door meer te verbinden per regio? Waar liggen kansen om meer mensen aan te laten sluiten bij de voedselbeweging en hoe laten we onze stem horen?

René de Bruin (Voedsel Anders NL) en anderen

Collectief gesprek thema Bodem, Klimaat en Biodiversiteit

SOW-4

Zaal B4032

In deze workshopronde brengen we de lijnen bij elkaar: hoe gaan we na de conferentie samen verder als voedselbeweging? Wat zijn dan de stappen die we in dit thema willen zetten en wat kunnen we bereiken door meer te verbinden per regio? Waar liggen kansen om meer mensen aan te laten sluiten bij de voedselbeweging en hoe laten we onze stem horen?

*Tjerk Dalhuisen, Jeanet van der Woude,
Katie Sandwell (Voedsel Anders NL) en anderen*

**Collective discussion about the topic Access
to land and water**

SOW-5

Zaal B3031

In this workshop, we bring the lines together: how do we continue together as a food movement after the conference? What are the steps we want to take in this theme and what can we achieve by connecting with each other per region? Where are the opportunities to get more people involved in the food movement and how do we make our voices heard?

Laura van Oers (Voedsel Anders NL) and others

Ronde 5
16.00-17.00

Zaterdag 11 juni

**Nyéléni beweging en principes - een interpretatie voor de
Nederlandse context**

TLW-9

Zaal B3034

In dit eindgesprek over agro-ecologie lopen we langs de Nyéléni pijlers en principes voor agro-ecologie, onlangs vertaald in het Nederlands. We bespreken en bedenken samen hoe we ze op een juiste manier kunnen interpreteren voor de Nederlandse context.

Onze catering

Our catering

We zijn heel blij dat de catering op onze conferentie van twee geweldige initiatieven uit Wageningen komt:

We are very pleased that the catering at our conference is done by two wonderful initiatives in Wageningen:

Food of Cultures is een sociale cateringservice met gerechten uit de wereldkeuken. Het bedrijf van de Mahan Eslami en haar familie biedt kansen aan mensen met een afstand tot arbeidsmarkt, met name vrouwen met een vluchtelingenachtergrond. Via het initiatief Delen Smaakt Beter kunnen mensen extra maaltijden kopen voor klanten van de voedselbank en bewoners van het AZC. Food of Cultures biedt altijd veganistische opties en kookt steeds meer met lokale, duurzaam geteelde ingrediënten.

***Food of Cultures** is a social catering service with dishes from world cuisine. The business of Mahan Eslami and her family offers opportunities to people with a distance to the labor market, especially women with a refugee background. Through the Delen Smaakt Beter initiative, people can buy extra meals for clients of the food bank and residents of the asylum centre. Food of Cultures always offers vegan options and increasingly cooks with local, sustainably grown ingredients.*

Vreemde Streken biedt biologische, vegetarische en veganistische catering, take-away en duurzame delicatessen. De ingrediënten zijn van het seizoen en zoveel mogelijk uit de streek. Eigenaresse Judith Keizer onderhoudt warme relaties met lokale producenten, ondermeer via de vereniging StreekWaar, waarin agroecologische boeren en andere voedselmakers, cateraars en winkels uit de regio zich hebben verenigd.

***Vreemde Streken** offers organic, vegetarian and other catering, take-away and sustainable delicacies.*

The ingredients are of the season and as much as possible from the region. Owner Judith Keizer maintains warm relations with local producers, including through the StreekWaar association, in which agroecological farmers and other food makers, caterers and shops from the region have united.

Bedankt voor uw aanwezigheid en deelname!
Thank you for your attendance and participation!

**DUUR
ZAAM
DOOR**

GREENPEACE

act!onaid

gemeente Wageningen

**provincie
Gelderland**

Namens de organisatie van deze conferentie: Tjerk Dalhuisen, Henk Renting, Guus Geurts, Laura van Oers, Katie Sandwell, Liane Lankreijer, Jeanet van der Woude, Veerle Seegers, René de Bruin, Fransjan de Waard, Louise Vercruysse, Yanina Willet en Loes van Loenen

Voedsel Anders

Voedsel Anders brengt een groeiende beweging samen die werkt aan rechtvaardige en duurzame voedselsystemen met een verantwoord beheer van bodems, landschap, biodiversiteit en water, eerlijke prijzen en gezond voedsel voor iedereen.

Een ander voedselsysteem gaat voor Voedsel Anders over het herstel van verbindingen: met de natuur, onze omgeving en de bodem, tussen boeren, vissers en burgers, tussen stad en platteland, tussen culturen en met mensen in andere delen van de wereld. Het geïndustrialiseerde, geglobaliseerde voedselsysteem wordt echter sterk gedreven door economische prikkels die deze verbindingen in de weg staan. Voedsel Anders zet daarom andere waarden centraal: van competitie naar samenwerken, van uitputting en vervuiling naar productie binnen de draagkracht van de aarde, van nemen naar delen. Daarmee versterken we de vele succesvolle initiatieven voor duurzaam, eerlijk en lokaal voedsel die al bestaan in Nederland, Vlaanderen en daarbuiten.

www.voedselander.nl / info@voedselander.nl

